

Notatka 4.

Jak być dobrze poinformowanym o stanie środowiska (webinarium 6 lipca 2021)

Aby skutecznie chronić środowisko, często trzeba zasięgnąć informacji o jego stanie albo o decyzjach mających wpływ na kondycję przyrody. Czego, od kogo i na jakich zasadach możemy domagać się w ramach Ustawy o dostępie do informacji o środowisku?

Informacja o środowisku a informacja publiczna

Dostęp do informacji o środowisku gwarantuje nam **Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie** (w skrócie: Ustawa ooś). Nawet gdy informacja o środowisku jest informacją publiczną, obowiązkowo stosuje się przepisy ustawy ooś, a nie Ustawy o dostępie do informacji publicznej. Kiedy potrzebujemy informacji o środowisku zawartej w dokumentach znajdujących się w aktach konkretnego postępowania administracyjnego, a nie jesteśmy stroną tego postępowania, też możemy wnioskować o ten dokument na podstawie Ustawy ooś (mimo tego, że Kodeks postępowania administracyjnego mówi, że dostęp do akt postępowania przysługuje tylko stronom postępowania – strony, owszem, mają prawo wglądu do akt **bez konieczności składania o to wniosku**, jednak każda inna osoba też może ubiegać się o udostępnienie tych akt **na wniosek**).

O informację o środowisku **może ubiegać się każdy**, niezależnie, czy jest obywatelem Polski czy nie, gdzie mieszka, ile ma lat (niepełnoletni też mają to prawo!), czy ma jakiś interes prawny lub biznesowy w danej sprawie i czy w ogóle ma z nią związek. Cel i osoba wnioskodawcy nie mają znaczenia i z niczego nie trzeba się tłumaczyć przy składaniu wniosku.

Do udzielenia informacji są zobowiązane **organy władzy publicznej**, w tym organy administracji wszystkich szczebli zarówno rządowej, jak i samorządowej, a także organy kontroli państwowej i ochrony prawa; za organy administracji Ustawa o oś uznaje też inne podmioty wykonujące zadania publiczne dotyczące środowiska i jego ochrony, np. spółki komunalne takie jak MPWiK. Nie ma znaczenia, czy dany organ wytworzył informację, ale czy ją posiada. Jeśli nie, powinien przekazać wniosek organowi, który ma informację i maksymalnie w ciągu 14 dni od otrzymania wniosku poinformować wnioskodawcę o przekazaniu jego pisma komu innemu. Jeśli organ nie wie, kto może mieć daną informację, musi zwrócić wniosek wnioskodawcy.

Co wchodzi w zakres informacji o środowisku

- wszelkie informacje o stanie elementów środowiska typu: zanieczyszczenie powietrza, procent terenów zielonych, liczba drzew na obszarze danej gminy,
- informacje o emisjach i zanieczyszczeniach, które wpływają lub mogą wpływać na stan elementów środowiska, czyli np. ile danej substancji emituje konkretny zakład, pytania o hałas, promieniowanie, wytwarzanie i odprowadzanie odpadów,
- dokumenty takie jak decyzje administracyjne, których wykonanie może wpływać na stan środowiska, np. zezwolenia na emisję, wycinki drzew, przekształcanie środowiska, ale też informacje o przyznanych dofinansowaniach na kwestie związane ze środowiskiem albo na działania, które mogą wpływać na środowisko, wyniki kontroli inspekcji ochrony środowiska, dokumenty strategiczne (plany, programy), które mogą wpłynąć na stan środowiska, np. dokumenty dotyczące rozwoju turystyki itd.,
- dokumenty (analizy i założenia), na podstawie których podjęto konkretne rozstrzygnięcia, np. wydano konkretne decyzje,
- raporty na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- dokumenty dotyczące wpływu stanu środowiska na zdrowie.

Dane o niektórych dokumentach zawierających informacje o środowisku są wpisane do tzw. **publicznie dostępnych wykazów** (każdy z urzędów powinien

umieścić w swoim BIP link do prowadzonego przez siebie wykazu). Wykazy te nie zawierają pełnych wersji dokumentów (np. wydanych decyzji), a jedynie podstawowe dane o tych dokumentach (takie jak: data wydania decyzji, jej adresat, czego dotyczy itd.) – są więc raczej podobne do katalogu w bibliotece, który też nie zawiera treści książek, a jedynie dane poszczególnych książek.

Nawet jeśli dane o jakimś dokumencie nie muszą być wpisywane do publicznie dostępnego wykazu (bo Ustawa o oś tego nie wymaga), to i tak podlega on udostępnianiu na podstawie tej Ustawy – jeśli tylko zawiera jakieś informacje o środowisku.

Jak ubiegać się o informację o środowisku

Zasada ogólna: trzeba złożyć pisemny wniosek do organu, od którego możemy uzyskać informację. Forma pisma może być dowolna:

- e-mail,
- pismo przez ePUAP,
- list wysłany pocztą,
- ręcznie napisane podanie i złożone do biura podawczego danego organu,
- ustna, jeśli otrzymanie informacji nie wymaga szukania. Takim przypadkiem jest też sytuacja klęski żywiołowej.

Istnieje również **baza danych o ocenach oddziaływania na środowisko**, prowadzona przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, która zawiera pełne dokumenty dotyczące ocen oddziaływania na środowisko. **Nie należy mylić tej bazy ze wspomnianymi wyżej publicznie dostępnymi wykazami.** Jeśli jakiś dokument jest w bazie danych oś, nie należy składać wniosku o jego udostępnienie, tylko od razu z niej skorzystać. Póki co, dane w bazie są niepełne, więc w wielu przypadkach trzeba pisemnie zwracać się do właściwego organu o dostęp do informacji o środowisku.

Informację powinniśmy otrzymać **w formie, na jakiej nam zależy**: elektronicznej, pisemnej, pliku dźwiękowego, jeśli taki był zapis. Jeśli nie ma technicznej możliwości przekazania nam danej informacji w interesującej nas formie,

bo np. chodzi o dużą mapę, której nie da się zeskanować lub skserować ze względu na brak odpowiedniego sprzętu w urzędzie, organ musi zaproponować inną drogę udostępnienia, np. wgląd do dokumentów na miejscu w urzędzie. Musimy zostać poinformowani o takiej propozycji i w ciągu 14 dni wyrazić zgodę na taką formę lub nie. Jeśli nie zareagujemy, organ odmówi decyzji dostępu do informacji (wyda decyzję odmowną). Można się odwołać od tej decyzji, ale w praktyce może być trudno udowodnić swoją rację (trzeba byłoby wykazać, że w urzędzie, wbrew stwierdzeniu zawartemu w decyzji, istnieją odpowiednie możliwości techniczne).

Lista wyjątków

Lista wyjątków **jest zamknięta** i zapisana w art. 16 Ustawy ooś. Przewiduje m.in. następujące powody odmowy:

- udostępnienie może naruszyć przebieg toczącego się postępowania (karnego, dyscyplinarnego, ale nie administracyjnego),
- udostępnienie naruszy prawa własności intelektualnej (prawa autorskie lub patentowe), co nie oznacza, że fakt autorstwa raportu wyłącza dany dokument ze źródeł informacji o środowisku. Jeśli jest on już w dokumentacji postępowania, można go udostępniać dalej,
- ochrona danych osób trzecich – osób fizycznych, w tym prowadzących działalność gospodarczą (udostępniając dokument zawierający dane osobowe, organ może jednak dokonać ich anonimizacji i udostępnić dokument już bez tych danych),
- jeżeli udostępnienie miałoby naruszyć stan środowiska (chodzi o informacje o np. lokalizacji siedlisk zwierząt i roślin chronionych),
- tajemnica przedsiębiorstwa, ale przedsiębiorca musi najpierw zastrzec taką informację, bo organ nie może domniemywać tajemnicy,
- jeżeli dokument jest w trakcie opracowywania (chodzi tu o sytuację, gdy rzeczywiście jest on "w prozku", a nie np. o sytuację, gdy na danym etapie procesu decyzyjnego projekt dokumentu jest gotowy i oczekuje na zatwierdzenie). Odmawiając informacji z tego powodu, organ powinien podać orientacyjną datę, gdy dokument będzie gotowy,

- gdy wniosku nie można zrealizować, bo np. pytanie jest mocno abstrakcyjne, nonsensowne albo wniosek jest sformułowany zbyt ogólnie (w takiej sytuacji organ ma obowiązek próbować ustalić z wnioskodawcą, jaki jest przedmiot pytania).

Jeśli informacja dotyczy emisji, to **niektórych** spośród ww. wyjątków nie można zastosować.

Jeśli otrzymujemy **odmowę** dostępu do informacji, zawsze musi być ona **w formie decyzji administracyjnej** i z uzasadnieniem. Jest to potrzebne na wypadek ewentualnego odwoływania się przez wnioskodawcę od decyzji; odmowa nie może mieć formy zwykłego pisma bądź e-maila z urzędu. Jeśli organ udostępni część dokumentu, także musi wydać decyzję odmowną odnośnie części nieudostępnionej i wyjaśnić swoją decyzję.

Przed wydaniem decyzji odmownej organ powinien **"wyważyć interesy"**: z jednej strony interes przemawiający za udostępnieniem informacji (zgodnie z ogólną zasadą udostępniania tych informacji), a z drugiej – interes przemawiający za odmową, wynikający z któregoś z ww. wyjątków. Odmowa udostępnienia informacji może nastąpić po wykazaniu, że w danym przypadku przeważa interes, ze względu na który ustanowiono dany wyjątek.

Terminy

- dokumenty, których dane są zawarte w publicznym dostępnym wykazie danych (np. zezwolenia na usunięcie drzew czy wnioski o te zezwolenia) muszą zostać udostępnione w ciągu 3 dni od złożenia wniosku,
- na udostępnienie pozostałych informacji jest miesiąc od złożenia wniosku,
- w sprawach szczególnie skomplikowanych – dwa miesiące.

Oplaty

W przeciwieństwie dostępu do informacji publicznej tutaj poniesiemy koszty za:

- wyszukanie informacji,
- przekształcenie informacji, czyli w praktyce skanowanie,
- wydruk,
- przesyłkę pocztą.

"Cennik" zawarty jest w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2010 r. w sprawie opłat za udostępnianie informacji o środowisku (Dz. U. Nr 215, poz. 1415 z późn. zm.).

Przydatne linki

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247 z późn. zm.):
<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20081991227/O/D20081227.pdf>
- baza danych o ocenach oddziaływania na środowisko:
<http://bazaooos.gdos.gov.pl/>
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2010 r. w sprawie opłat za udostępnianie informacji o środowisku (Dz. U. Nr 215, poz. 1415 z późn. zm.):
<http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20102151415/O/D20101415.pdf>

notowała: Alicja Zaczek-Żmijewska